

I. juli 2022
moh/22-02532

Til Naturstyrelsen

Amager d. 30. juni 2022

Kommentarer vedr. forvaltningsplanerne for Naturnationalpark Tranum

Den Danske Dyrlægeforening (DDD) takker for muligheden for at kommentere på udkastet til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Tranum.

Undtagelse fra Dyrevelfærdsloven

DDD er uforstående overfor ønsket om at søge dispensation fra dyrevelfærdsloven §3 og §9 stk. 1 og 2. Det er DDDs opfattelse at det ikke, som det anføres i høringsbrevet (<https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/2739a173-3a5f-456e-9904-4926e6064c3b/Bilag%203%20-%20H%C3%B8ringsbrev%20lovforslag.pdf>) til loven er uforholdsmæssigt store udgifter forbundet med at føre tilsyn som loven kræver. Ved brug af moderne teknologi som droner, gps-sendere etc. vil det være muligt at føre det nødvendige tilsyn med dyrene i Naturnationalparker under den gældende dyrevelfærdslov. Ved ikke at søge dispensation fjerner man også en stor del af den kritik, som har været i store kredse i Danmark. Loven bør være ens på begge sider af hegnet.

Positive elementer i forhold til dyrevelfærden i forvaltningsplanen

Dyrlægeforeningen ser positivt på

- At der kun udsættes stude og vallakker i parken
- At man vil starte med et lavt græsningstryk
- At der laves faunalommer som giver dyrene mulighed for at søge væk fra de områder, hvor der færdes mennesker, når de finder det nødvendigt
- At besøgende ikke må fodre dyrene
- At der efter 2 år udarbejdes en særskilt analyse af dyrene og dyrevelfærden til vurdering af fremtidige tiltag
- At der ønskes veterinær assistance med udarbejdelse af rapporter til vurdering af dyrenes velfærd

[fLogoOvertekst]

Den Danske Dyrlægeforening | Danish Veterinary Association | Amager Strandvej 60 | DK-2300 København S | +45 3871 0888
E-mail: ddd@ddd.dk | www.ddd.dk

Forvaltningen af de udsatte dyr og uddannelse af medarbejdere

DDD anser dyrevelfærden for at være under pres i forhold til den beskrivelse, som foreligger for forvaltningen af NNP Tranum særligt i vintermånederne.

Dyrevelfærdsloven i Danmark gør, at vi skal agere langt tidligere end man har gjort i andre lande i forhold til dyrenes velfærd og adgang til foder jf. DCE rapport 425 om rewilding s. 37 og 38, hvor der beskrives tab af kropsvægt på 25% hen over et år og en dødelighed på 30-50% i helårsgræssende projekter i Europa. Det kan på ingen måde accepteres i Danmark, og vi er nødt til at sikre os, at vi griber ind langt tidligere i Tranum. Det kræver et meget opmærksomt opsyn og en løbende nødvendig regulering af antallet dyr, herunder udtagning af dyr, som ikke trives.

Uddannelse af medarbejdere/tilsynsførende

Uddannelse af medarbejdere, som tilser dyrene, er essentiel og grundlaget for at en evidensbaseret overvågning af dyrene kommer til at fungere efter hensigten. Disse medarbejdere skal løbende uddannes og der bør ske en kalibrering mellem tilsynsførende i de forskellige Naturnationalparker for at sikre at dyrene bliver bedømt, så ensartet som muligt – særligt med henblik på, hvornår dyrenes velfærd er truet.

Vi kan i almindelige landbrugsbedrifter ofte se landmænd som bliver staldblinde, eller efterhånden får en fejlagtig bedømmelse af, hvad normalen er og derfor får reageret for sent på udfordringer. Det samme vil sandsynligvis ske i NNP, hvorfor det derfor bør fremgå af forvaltningsplanen, hvordan man sikrer de tilsynsførendes kompetencer. Det er tillige vigtigt at have protokoller for, hvordan man håndterer forskellige nødsituationer f.eks. hvem tilkaldes til at aflive et tilskadekommet dyr.

Hvilke dyr kan være i helårsgræsning i vintermånederne

Vintermånederne og det tidlige forår er det tidspunkt, hvor dyrene vil være under størst pres, som også er beskrevet i forvaltningsplanen s. 34. Det er en forudsætning for at have udegående dyr om vinteren eller i vinterlignende vejr at de er i godt huld (dvs. fra huld 3), at de har tyk pels og har adgang til frisk vand samt kan finde et tørt leje jvf. Fødevarestyrelsen og det Veterinære Sundhedsråd ([Udegående dyr \(foedevarestyrelsen.dk\)](http://Udegående dyr (foedevarestyrelsen.dk))). Dyr som kommer under huld 3 bør således udtages og flyttes til andre arealer, hvor de har mulighed for at få supplerende foder. Dette bør præciseres i forvaltningsplanen.

Huld er en del af en bedømmelse af, hvordan et dyr har det, men det er en meget sen indikator på manglende trivsel over længere tid. Det er nødvendigt for at kunne agere proaktivt i forhold til dyrenes velfærd også at inddrage dyrenes adfærd, og hvilke planter de æder, og dermed kunne handle langt hurtigere i forhold til at opretholde dyrenes velfærd. Vurdering af udfyldning af hungergrube kan anbefales til vurdering af et dyrs status, da det er en god indikator på at dyret ikke længere æder som det burde.

Evidensbaseret tilgang til bæreevne og hvor meget foder der er tilgængeligt i vintermånederne til udsatte dyr

”Områdets bæreevne vurderes årligt efter vækstsæsonen på baggrund af vurdering af bestandsstørrelse, tilgængelig fødemængde og gennemsnitlig huldscore s. 55”

Dyrlægeforeningen finder det forkert at en vurdering baseres på en gennemsnitlig score. Det er langt vigtigere, hvor stor spredningen på huldet er og hvor mange dyr som er under huld 3, hvilket bør fremgå af forvaltningsplanen.

En proaktiv vurdering af fødegrundlaget er fint, men desværre viser det danske vejr i efterårsmånederne frem til forårsmånederne at være yderst forskellig fra år til år. Så hvad der synes at være af tilgængeligt foder i ultimo september/primio oktober måned kan være ændret markant i november måned. Der er således behov for en løbende vurdering af det fødegrundlaget.

Her er der behov for at gå evidensbaseret til værks for at vurdere fodermængden i de kritiske måneder. Der beskrives på s. 35 i forvaltningsplanen at *”Der er blandt andet set på forekomsten af vintergrønne arter, som hedelyng, bølget bunke, blåbær og vedplanter som nåletræer, kristtorn m.fl. sammenholdt med dyrenes fødepræferencer.”*

Det må anses for nødvendigt at få de nævnte foderremner analyseret for at kunne vurdere deres næringsværdi og dermed egnethed til at give heste og kvæg den nødvendige næring til at opretholde huldet. Kreaturer æder kun i begrænset omfang vedplanter (Faktablad fra Fødevarestyrelsen om robuste racer, 2020). Deres primære foder er græs. Det tilgængelige græs indhold af næringsstoffer i vinterhalvåret i Tranum bør tillige analyseres. Ved at kende næringsværdien af de tilstedeværende planter vil man med større sandsynlighed kunne vurdere, hvor mange dyr som formodes at kunne leve hen over vinteren på det. Der er dog i et større perspektiv behov for at få lavet nogle videnskabelige projekter omkring fødegrundlaget i Naturnationalparker og andre naturgenopretningsprojekter særligt i vintermånederne. Løbende målinger af dyrenes vægt i Tranum – på det smalle område – midt i parken kunne være en måde at angribe dette professionelt. På det smalle område kunne dyrene ledes over vægte, som automatisk loggede dyrenes vægt når de passerede – og dermed give et helt andet grundlag for at vurdere dyrenes trivsel løbende.

Det tilgængelige fødegrundlag kan ændre sig markant grundet skiftende vejrforhold. Derfor kan det blive nødvendigt med en regulering af bestanden i løbet af vinteren/tidlige forår. Dette bør fremgå af forvaltningsplanen.

Nødsituationer

Af de beskrevne tiltag i nødsituationer, må forslaget om fældning af træer, hvor dyr kan æde knopper, bark mm. anses for urealistisk i forhold til den mængde foder hver vallak og stud skal have dagligt for at opretholde huldet. Fodringsværdien af disse knopper og bark bør som minimum undersøges. Kreaturer og heste er ikke browsere, og derfor må dette tiltag være tilsigtet hjortene. Det anbefales i stedet, at man har en eller flere permanente fangefolde, hvor dyrene kan indsamles og flyttes til andre arealer.

Udfordring med parasitter

Området i Tranum bliver, når der lukkes mange grøfter, mere vådt. Dette vil være en udfordring i forhold til at hestene er følsomme overfor parasitter særligt på våde arealer. Det kan blive nødvendigt med veterinærfaglig ekspertise for at håndtere disse udfordringer. Det er i Tranum oplagt at have mulighed for at lukke adgangen på det smalle sted midt i Naturnationalparken og dermed åbne muligheden for at kunne skifte fold for at styre parasitbelastningen som et alternativ til at bruge parasitmidler.

Kreaturer er også følsomme overfor parasitter. Især i perioder med fødeknaphed vil lungeorm hurtigt blive en udfordring, mens leverikter kan blive en udfordring på arealer med lavtstående vand. Det er nødvendigt at søge veterinær-ekspertise for at løse disse udfordringer før dyrenes velfærd er truet.

Begynd med lavt dyretryk

Erfaringerne fra andre naturgenopretningsprojekter i Danmark er, at det er vigtigt at begynde med lavt dyretryk for at undgå overgræsning og dyr som sulter. Der er behov for, som tidligere nævnt, at vi i Danmark får noget evidensbaseret viden på, hvor meget foder der er til dyrene på arealerne før vi sætter dyretrykket op.

Valg af dyr

I forbindelse med køb af dyr til Naturnationalparken anbefales det at man får dyr fra andre naturprojekter, som således har været vant til at klare sig i naturen og har lært af deres mor, hvilke planter de skal æde mm. De robuste racer, som ønskes i Tranum, er fine valg.

Obduktion

Det anbefales at få dyr som dør på arealet obduceret før de går til destruktions for at få klarhed over hvilke udfordringer dyrene har haft og dermed bruge dette i den fremtidige forvaltning.

Mineraler

Tranum er et næringsfattigt område og det anbefales at der udsættes mineraler til dyrene, da mineralmangel pludselig kan give meget alvorlige konsekvenser for dyrene. Det er muligt at lave mineralanalyser via f.eks. hår og derved få en status på dyrene og dermed kunne agere proaktivt.

Behov for fangfolde

Dyr, som ikke håndteres af mennesker dagligt, bliver efterhånden mere og mere sky og lader sig vanskeligt indfange. Håndtering af disse dyr udgør en (livs)fare for de dyrlæger eller andre

som skal behandle/flytte disse dyr. Det er derfor nødvendigt at have egnet materiel (folde), som ikke skader dyrene og som gør det sikkert for mennesker at håndtere og evt. behandle dyrene. Det bør fremgå af forvaltningsplanen hvordan man vil håndtere denne problematik.

Såfremt der er spørgsmål eller behov for uddybende forklaring står DDD gerne til rådighed. Henvendelse til undertegnede.

På vegne af Den Danske Dyrlægeforening

Helle Slot

Medlem af interessentgruppen for Naturnationalparker under Miljøministeriet

hs@ddd.dk eller +45 2025 4027

[fLogoOvertekst]

Den Danske Dyrlægeforening | Danish Veterinary Association | Amager Strandvej 60 | DK-2300 København S | +45 3871 0888
E-mail: ddd@ddd.dk | www.ddd.dk